

LAPSEN OIKEUKSIA EDISTÄMÄSSÄ

KÄSIKIRJA OHJAAJILLE

Co-funded by
the European Union

LAPSEN OIKEUKSIA EDISTÄMÄSSÄ

KÄSIKIRJA OHJAAJILLE

IFM-SEI, 2022

TEKSTI: Christine Sudbrock

TOIMITTAJA: Marta Marzà Florensa

KÄÄNNÖS: Veera Hämäläinen

OPPAAN TEKEMISEEN OVAT OSALLISTUNEET MYÖS: Kids Got Rights -projektin super-sankarit, Viviana Bartolucci, Txema Escorsa, Nella Heiskanen, Ruba Hilal, Lauren Karstadt, Julia Lennon, Marta Marzà, Sebastian Nielsen, Bettina Rehner, Christina Schauer, Pia Zevnik sekä UB:n GREM -tiimi (Laia Ferrús, Elena Noguera, Ana Novella ja Maria Rosa Buxarrais).

GRAPHIC DESIGN, ILLUSTRATIONS AND LAYOUT:

Álvaro Ferreira ja Fabi Montiel Kleiner

Tämä työkalupakki on julkaistu Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 3.0 Unported lisensillä.

Opasta saa kopioida, näyttää ja käyttää, kunhan mainitsee lähteen eikä käyttö ole kaupallista ja mikäli sisältöä muutetaan, muokataan tai kehitetään, lopputulos jaetaan samanlaisin käyttöoikeuksin kuin alkuperäinen opas.

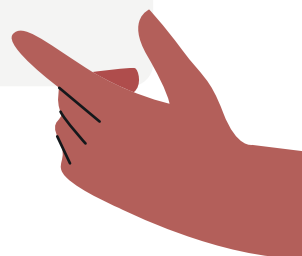
www.ifm-sei.org

International Falcon Movement-Socialist Educational International

Rue Joseph II, 120 / 1000 Brussels

Käsikirja edustaa vain kirjoittajan näkemyksiä, ja sisällöstä vastaa yksinomaan kirjoittaja. Euroopan komissio ei ole vastuussa oppaan sisältämien tietojen käytöstä.

JOHDANTO 4-6

- ✦ Kids got Rights! _____ 4
- ✦ Keitä olemme? _____ 4
- ✦ Mitä tämä käsikirja sisältää? _____ 5

OSALLISTUMINEN 6-14

- ✦ Mitä ovat lapsen oikeudet? _____ 6
- ✦ Mitä on lasten osallistuminen? _____ 9
- ✦ Osallistumisen edellytykset _____ 11
- ✦ Valittaminen lapsen oikeuksien loukkauksista _____ 14

VAIKUTTAMINEN 15-17

- ✦ Mitä on vaikuttamistyö? _____ 15
- ✦ Vaikuttamisen polun suunnittelu _____ 16

VISIO 18-22

- ✦ Tehtävä: Ongelmapuu _____ 19
- ✦ Tehtävä: Lapsen oikeuksien uutiset _____ 20
- ✦ Tehtävä: Aikakone _____ 20

SUUNNITELMA 23-27

- ✦ Tehtävä: Ratkaisupuu _____ 23
- ✦ Tehtävä: Miellekartta _____ 25

TOIMINTA 28-31

- ✦ Tehtävä: Onnistuneiden viestien ideointi _____ 28
- ✦ Tehtävä: Kädet, sydän ja pää _____ 29
- ✦ Tehtävä: Rakennetaan viesti _____ 29

VALITKAA TAKTIIKKA 31-34

- ✦ Tehtävä: Vaikuttamistoimien valitseminen _____ 31
- ✦ Tehtävä: Riskianalyysi _____ 32

LOPULLINEN VAIKUTTAMISSUUNNITELMA _____ 33

ARVIOINTI 35-36

- ✦ Tehtävä: Tavoitemittari _____ 35
- ✦ Tehtävä: Pikatreffit _____ 36

LÄHTEET 37

JOHDANTO

✦ Kids Got Rights ✦

Kids Got Rights! oli kaksivuotinen projekti, joka kokosi 8–13-vuotiaita lapsia oppimaan itse ja opettamaan toisille omia oikeuksiaan, eli lapsen oikeuksia. Mukana kansainvälisissä kokouksissa ja kansallisissa tapahtumissa oli lapsia Suomesta, Italiasta, Espanjan Kataloniasta, Itävallasta, Sloveniasta, Isosta-Britanniasta ja Tanskasta. Kotkien maailmanjärjestö International Falcon Movement – Socialist Educational International eli IFM-SEI käynnisti projektin yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa Euroopan unionin vuosien 2021–2022 Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -ohjelman rahoituksella. IFM-SEI:n jäsenjärjestöistä mukana projektissa olivat Nuoret Kotkat, Arciragazzi, Esplais Catalans, Österreichische Kindefreunde, Sokolska mladina, Woodcraft Folk sekä DUI-LEG og VIRKE.

Projektin lapsia kutsutaan supersankareiksi, koska he ovat projektin aikana oppineet lapsen oikeuksista paljon, keränneet tietoa toisilta lapsilta ja opettaneet niin lapsille kuin aikuisille lapsen oikeuksista. He siis ovat todellisia lapsen oikeuksien sankareita. Kids Got Rights! -projektilla halusimme varmistaa, että lapset voivat saada äänensä kuuluviin ja että heillä on valta tehdä päätöksiä. Lapsilla tulee arjessaan olla oikeus tulla kuulluksi, oikeus perustaa ryhmiä ja liittyä niihin sekä oikeus saada tietoja ja tulla otetuksi vakavasti julkisessa päätöksenteossa. Tilanteissa, joissa heidän oikeuksiaan ei kunnioiteta, lapsilla tulee olla oikeus valittaa ja varmistaa, että heihin suhtaudutaan asianmukaisella kunnioituksella.

✦Keitä olemme?✦

The International Falcon Movement – Socialist Educational International (IFM-SEI) on kansainvälinen kasvatustoimija, joka pyrkii voimaannuttamaan lapsia ja nuoria toimimaan aktiivisesti yhteiskunnassa ja puolustamaan oikeuksiaan. Olemme eri puolilla maailmaa toimivien lapsi- ja nuorisjärjestöjen kattojärjestö ja järjestämme

tasa-arvon, demokratian, rauhan, yhteistyön ja ystäväyden arvojemme mukaista koulutusta. Tavoitteemme on jäsenjärjestöjemme ja kansainvälisen toimintamme kautta varmistaa, että lapset ja nuoret tuntevat omat oikeutensa hyvin ja että heillä on valta varmistaa, että niitä kunnioitetaan. Tätä varten järjestämme monenlaista toimintaa, kuten seminaareja, kursseja, kansainvälisiä leirejä ja konferensseja.

Lasten osallistuminen on yksi IFM-SEI:n perusperiaatteista. Uskomme vakaasti, että lapset pystyvät tekemään päätöksiä ja että heillä voi olla vahvoja mielipiteitä niin maailmanlaajuisissa kuin heitä suoraan koskettavissa paikallisissa kysymyksissä. Lapset tarvitsevat vain aitoa vaikutusvaltaa, jotta he saavat äänensä kuuluviin yhteiskunnassa. Edistämme lasten osallistumista jäsenjärjestöjemme ja kansainvälisen liikkeen kautta. Osallistamme lapsia hyvin nuoresta iästä alkaen ohjelmien suunnitteluun ja arviointiin, tuemme heitä oman toimintansa järjestämisessä ja annamme mahdollisuuden olla toiminnassa johtotehtävissä. Samalla lapsiryhmämme toimivat osana omaa yhteisöään ja vaikuttavat itseään koskeviin päätöksiin laajemmin. Lapset järjestävät mielenilmauksia ja osallistuvat niihin, pohtivat kotikaupunkinsa lapsiystävällisyyttä, toimivat lapsiköyhyyttä vastaan, vastustavat rasismia ja paljon muuta.

Toiminnassamme ja ryhmissämme lapset oppivat oikeuksistaan ja siitä, miten voivat varmistaa, että niitä kunnioitetaan. Vahvaan ryhmään kuulumisen kehittää lasten itseluottamusta ilmaista omia näkemyksiään julkisesti ja tarjoaa turvallisen tilan harjoitella vastuun ottamista itsestä ja muista.

✦ Mitä tämä käsikirja sisältää? ✦

Kids got Rights! -projektissa on valmisteltu kaksi julkaisua, joilla halutaan varmistaa projektin tulosten säilyminen. **KIDS GOT RIGHTS! TOOLKIT** on työkalupakki, jossa on runsaasti epävirallisen oppimisen resursseja, joiden avulla lapset voivat opettaa toisille lapsille lapsen oikeuksista samalla tavoin kuin projektin supersankarit. Työkalupakin suomenkielinen versio löytyy Nuorten Kotkien materiaalipankista. Tämä käsikirja puolestaan on suunnattu ohjaajille. Käsikirjan tarkoitus on auttaa sinua tukemaan lapsia, kun he vaativat, että heidän oikeuksiaan kunnioitetaan.

Käsikirjassa esitellään lyhyesti lapsen oikeudet ja perehdytään tarkemmin osallistumisoikeuksiin. Kirjassa kerrotaan, miksi lasten osallistuminen on tärkeää, ja mitkä lasten osallistumisen periaatteet ovat IFM-SEI:lle kaikkein tärkeimpiä.

Tämän jälkeen keskitytään siihen, miten lapset voivat puolustaa oikeuksiaan ja miten sinä voit heitä siinä tukea. Opastamme sinua vision kehittelyn, suunnittelun, toiminnan ja arvioinnin polulla ja annamme vinkkejä siihen, miten nämä vaiheet kannattaa käydä läpi eri ikäisten lasten kanssa.

Käsikirjan voi lukea kannesta kanteen, jolloin asiasta saa yleiskuvan, tai siitä voi etsiä vinkkejä ja työkaluja yksittäisiin eteen tuleviin kysymyksiin. Työpajarunkoja lasten osallistumisesta ja lapsen oikeuksista yleisemmin löydät [KIDS GOT RIGHTS! TYÖKALUPAKISTA](#) ja IFM-SEI:n lasten osallistumista käsittelevästä [CHILD PARTICIPATION HANDBOOK](#) -oppaasta.

OSALLISTUMINEN

♦ Mitä ovat lapsen oikeudet? ♦

Lapsen oikeuksia ovat kaikki ne oikeudet, jotka lapsilla ja nuorilla on oltava, jotta he voivat olla turvassa, jotta heillä on kaikki elämiseen ja kehittymiseen tarvittava ja jotta heillä on mahdollisuus vaikuttaa omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin.

Lapsilla on myös kaikki ne oikeudet, jotka on kirjattu muihin yleismaailmallisiin oikeudellisiin asiakirjoihin, kuten ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen. Lapsilla on kehityksensä vuoksi kuitenkin erityistarpeita, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. [YK:N YLEISSOPIMUS LAPSEN OIKEUKSISTA](#) takaa nämä erityiset lapsille tunnustetut oikeudet. Lapsi- ja nuorisjärjestöinä tehtävämme on paitsi kertoa lapsille heidän oikeuksistaan, myös muistuttaa aikuisia heidän vastuustaan ja vallastaan siinä, että näitä oikeuksia kunnioitetaan.

Kaikki YK:n jäsenmaat Yhdysvaltoja lukuun ottamatta allekirjoittivat lapsen oikeuksien yleissopimuksen vuonna 1989. Sopimuksessa on 54 artiklaa, joista 42 on alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten oikeuksia. Muut artikkelit koskevat sitä, miten hallitusten ja aikuisten tulisi yhdessä varmistaa, että lapset ja nuoret voivat oikeuksiaan käyttää.

✦ **Ihmisoikeuksien neljä tärkeintä piirrettä koskevat myös lapsen oikeuksia:**

- ✦ **Yleismaailmallisuus:** ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle alkuperästä, kansalaisuudesta tai taustasta riippumatta.
- ✦ **Luovuttamattomuus:** Ihmisoikeuksia ei voi kukaan ottaa pois. Ne kuuluvat jokaiselle ihmiselle syntymästä kuolemaan.
- ✦ **Riippuvuus toisistaan:** Ihmisoikeudet liittyvät toisiinsa ja ovat toisistaan riippuvaisia. Pystyisikö nälkää näkevä hyödyntämään oikeuttaan koulutukseen? Olisiko oikeus ilmaista mielipiteensä mahdollinen ilman oikeutta koulutukseen ja tiedon saamiseen?
- ✦ **Jakamattomuus:** Ihmisoikeudet ovat jakamattomia. Ihmisellä ei voi olla vain osaa näistä oikeuksista. Ne ovat kaikki yhtä tärkeitä.

✦ **Lapsen oikeudet voidaan jakaa kolmeen luokkaan:**

- ✦ **Suojeluun liittyvät oikeudet** takaavat lasten turvallisuuden ja kieltävät esimerkiksi lapsiin kohdistuvan väkivallan, laiminlyönnin ja hyväksikäytön.
- ✦ **Hyvinvointiin liittyvät oikeudet** kattavat lasten erityistarpeet, kuten koulutuksen ja terveydenhuollon sekä hyödykkeet ja palvelut.
- ✦ **Osallistumiseen liittyvät oikeudet** tunnustavat lapsen kehittyvän kyvyn tehdä päätöksiä ja osallistua yhteiskunnan toimintaan sekä tulla kuulluksi ja osallistua päätöksentekoon.

✦ **Osallistumiseen liittyvät seuraavat oikeudet:**

Artikla 17

Sopimusvaltiot [...] takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen.

TIETO

Artikla 13

Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemassa muodossa.

**TIETO/
MIELIPITEIDEN
ILMAISEMINEN
JA VAIHTO**

Artikla 14

Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.

**MIELIPITEIDEN
ILMAISEMINEN
JA VAIHTO**

Artikla 12

Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

**MIELIPITEIDEN
ILMAISEMINEN
JA VAIHTO**

Artikla 15

Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden yhdistymisvapauteen.

KOKOONTUMINEN

✦ Mitä on lasten osallistuminen? ✦

Lapsiin ei aina suhtauduta vakavasti kaikessa, mitä sanotaan lasten osallistumiseksi. Siksi me puhumme usein aidosta ja merkityksellisestä lasten osallistumisesta. IFM-SEI:ssä tai projektiin osallistuneiden jäsenjärjestöjen toiminnassa ei lasketa osallistumiseksi sellaista toimintaa, jossa lapset pakotetaan osallistumaan, jossa heitä pyydetään osallistumaan sellaiseen, joka ei heitä kiinnosta, tai jossa heiltä kysytään mielipidettä, joka sitten kuitenkin sivuutetaan.

Lapsen oikeuksien yleissopimuksen artiklan 12 yleiskommentissa YK:n lapsen oikeuksien komitea toteaa, että laadukkaan lasten osallistumisen on täytettävä yhdeksän vaatimusta:

1) OSALLISTUMINEN ON AVOINTA JA INFORMATIIVISTA.

- ✦ Tietävätkö lapset todella, mihin he osallistuvat ja mitä tarkoitusta varten?
- ✦ Onko heillä kaikki tieto, jota päätösten tekemiseen tarvitaan?

2) OSALLISTUMINEN ON VAPAAEHTOISTA.

- ✦ Kysytäänkö lapsilta, haluavatko he osallistua vai eivät? Onko heidän mahdollista kieltäytyä?

3) OSALLISTUMINEN ON KUNNIOITTAVAA.

- ✦ Kohtelevatko mukana olevat aikuiset lapsia kunnioittavasti? Onko lasten mielipiteillä merkitystä?

4) OSALLISTUMINEN ON MERKITYKSELLISTÄ.

- ✦ Onko lasten osallistumisella vaikutusta?

5) OSALLISTUMINEN ON LAPSILLE SOPIVAA.

- ✦ Ovatko työskentelytavat sopivia osallistuvien lasten ikätasolle? Käytetäänkö lapsille ymmärrettävää kieltä?

6) OSALLISTUMINEN ON KAIKILLE AVOINTA.

✧ Voivatko kaikki lapset osallistua tasavertaisesti?

7) AIKUISTEN KOULUTUS TUKEE OSALLISTUMISTA.

✧ Tietävätkö mukana olevat aikuiset, mitä he tekevät ja kuinka lasten osallistumista tuetaan?

8) OSALLISTUMINEN ON TURVALLISTA JA RISKIT HUOMIOIVAA.

✧ Onko osallistuminen esimerkiksi luottamuksellista? Voiko jatkotoimilla olla kielteisiä vaikutuksia lapsiin?

9) OSALLISTUMINEN ON VASTUULLISTA.

✧ Kerrotaanko lapsille heidän osallistumisensa tuloksista ja jatkotoimista?

Jotta osallistuminen olisi merkityksellistä, on tärkeää ottaa huomioon lasten väliset erot ja räätälöidä toiminta niiden mukaisesti. Lasten taidot, mielenkiinnon kohteet, kokemukset, tarpeet, taustat ja kyvyt ovat erilaisia. Jotkut lapset voivat käyttää osallistumiseen enemmän aikaa ja energiaa kuin toiset, ja jotkut voivat pystyä sulattamaan suuria tietomääriä, kun taas toiset eivät. Jotkut lapset pystyvät toimimaan itsenäisemmin, ja toiset taas voivat tarvita enemmän tukea.

Osallisuuden kukka kuvaa erilaisia lasten osallistumisen muotoja sen mukaan, minkä verran vastuuta lapset kantavat. Se perustuu **ROGER HARTIN OSALLISUUDEN PORTAISIIIN**. Kukan muodolla haluamme kuitenkin osoittaa, että osallistuminen ei ole portaiden nousemista: ei ole olemassa parasta tapaa osallistua, kun otetaan huomioon lasten erilaiset taustat.

Alimmalla tasolla ovat näennäinen lasten kuuleminen, tunnelman luominen lasten osallistumisella sekä lasten ajattelun manipuloiminen. Nämä ”osallistumisen” muodot

eivät ole merkityksellisiä. Kolme ylintä terälehteä kuvaavat kaikkein merkityksellisimpiä osallistumisen muotoja:

1. Aloite toimintaan tulee lapsilta, ja he johtavat sitä itse.
2. Aloite toimintaan tulee lapsilta, ja he tekevät päätökset yhdessä aikuisten kanssa.
3. Aloite toimintaan tulee aikuisilta, ja he tekevät päätökset yhdessä lasten kanssa.

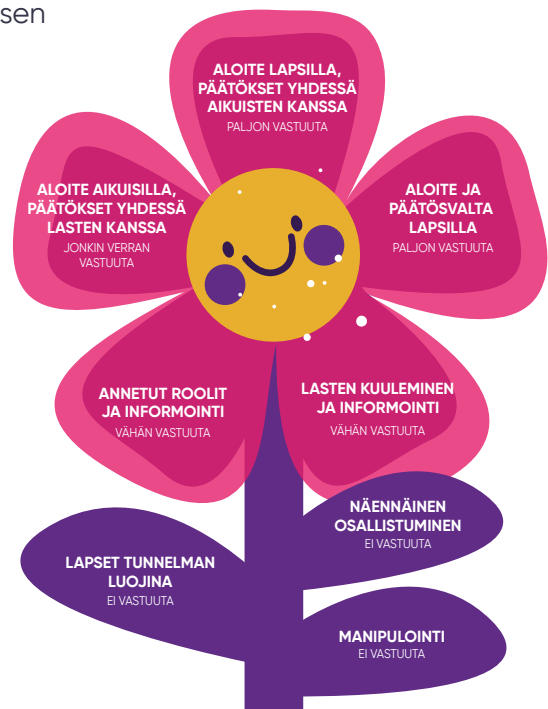
✦ **Osallistumisen tavat voidaan luokitella myös näin:**

- ✦ **Neuvoa-antava osallistuminen:** aikuisilla on määräysvalta idean ja sen toteutuksen suhteen, mutta lapsilta kysytään mielipidettä.
- ✦ **Yhteistyöhön perustuva osallistuminen:** aikuiset käynnistävät toiminnan, mutta lapset ovat mukana ajatuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa ja heidän omistajuutensa ja vastuunsa voivat ajan myötä kasvaa.
- ✦ **Lasten johtama osallistuminen:** lapset käynnistävät, suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa, ja aikuiset toimivat vain tukena.

Kaikki nämä muodot ovat hyviä! Valinta riippuu tilanteesta sekä lasten iästä, kiinnostuksenkohteista ja kyvyistä.

✦ Osallistumisen edellytykset ✦

- ✦ **Valmiudet:** tiedot, taidot ja suhtautuminen osallistumiseen ja päätösten tekemiseen

✧ **Motivaatio:** halu osallistua aktiivisesti yhteisön toimintaan

✧ **Mahdollisuudet:** keinot ja valta tehdä päätöksiä sekä saatavilla olevat resurssit

Nämä asiat on otettava huomioon paitsi lasten ja nuorten, myös heidän kanssaan toimivien aikuisten kohdalla. Lasten osallistumisesta puhuttaessa keskitytään yleensä lapseen, ja usein unohtuu, että osallistuminen perustuu pääosin aikuisten ja lasten väliseen kasvatussuhteeseen. Onkin monia asioita, joita meidän aikuisina ja ohjaajina on myös otettava huomioon.

✧ Osallistumisen edellyttämät valmiudet

Esimerkkejä valmiuksista, joita lapset ja nuoret tarvitsevat, jotta voivat osallistua:

✧ Aktiivinen kuuntelu

✧ Itseluottamus

✧ Keskustelutaidot

✧ Kyky selittää oma näkökulma

✧ Ryhmätyöskentely ja yhteistoiminta

✧ Kyky analysoida tietoa kriittisesti

Myös ohjaajilla on oltava tiettyjä valmiuksia, jotta he voivat tukea osallistumista. Heidän tulisi esimerkiksi osata luoda lapsilähtöinen lähestymistapa, käyttää osallistavia menetelmiä ja rakentaa luottamusta ryhmässä.

✧ Osallistumisen motivaatio

Yksi keskeinen valmius on osata motivoida nuoria osallistumaan hankkeisiin ja prosesseihin. Passiivinen osallistuminen vaikuttaa monista lapsista ja nuorista helpommalta vaihtoehdolta: aktiivinen osallistuminen vaatii paljon intoa ja energiaa. Todennäköinen syy siihen, että lapset ja nuoret eivät ole motivoituneita osallistumaan, on se, että osallistumisprosessit joko eivät ole heille kyllin haastavia tai ovat liian hankalasti ymmärrettäviä.

Osallistumismotivaation kehittämisessä on kolme keskeistä tekijää: yhteys, haastavuus ja valmiudet.

✧ **Yhteys:** Nuorten täytyy tuntea yhteys aiheeseen, johon osallistuminen liittyy. Aiheen täytyy kiinnostaa heitä, ja heillä täytyy olla halu muuttaa jotakin. Heidän täytyy myös tuntea yhteyttä ryhmän muihin osallistujiin ja ohjaajaan sekä olla motivoituneita yhteistyöhön heidän kanssaan.

✧ **Haastavuus:** Osallistumisprojektin on oltava kiinnostava ja haastava. Jos muutos vaikuttaa liian helpolta, ei nuorten luovuus herää eikä osallistumisen paloa synny. Jos taas projekti on kiehtova ja haastava, ryhmä tuntee osallistumisesta ylpeyttä.

✧ **Valmiudet:** Nuorilla on oltava osallistumisen vaatima osaaminen ja voimavarat. Niihin kuuluvat myös aika, tila ja riittävä tuki.

✧ Osallistumisen mahdollisuudet

Valmiuksien ja motivaation lisäksi tarvitaan myös mahdollisuuksia, jotka tukevat lasten ja nuorten osallistumista. Tämä tarkoittaa konkreettisia asioita, kuten resursseja: Nuorille täytyy ehkä maksaa matkakulut osallistumispaikalle. Tarvitaan kokoushuone, jossa he voivat työskennellä, ja riittävästi aikaa muilta tehtäviltä. Mahdollisuuksiin kuuluu myös esimerkiksi valta muuttaa jotain järjestössä. Jos ryhmä haluaa parantaa jotain järjestön sisällä, oletko sellaisessa asemassa, että voit vaikuttaa muutokseen? Millaiset ovat järjestön säännöt? Mahdollisuuksia voi tarjoutua myös toiminnan ulkopuolelta esimerkiksi vaalien alla, virallisten kuulemisten kautta tai vaikkapa jos vapautuneeseen julkiseen tilaan etsitään uusia ratkaisuja.

✦ Valittaminen lapsen oikeuksien loukkauksista ✦

Virallisten valitusten tekeminen silloin, kun lapsen oikeuksia on loukattu, on erityinen lasten osallistumisen muoto. Lapsen oikeudet eivät ole vain joukko ohjeistuksia, joka on kiva olla olemassa. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista on oikeudellinen asiakirja, jonka kaikki YK:n jäsenmaat Yhdysvaltoja lukuun ottamatta ovat ratifioineet. Lapsilla kautta maailman on lainmukainen oikeus kaikkeen siihen, mitä yleissopimukseen on kirjattu. Tämä tarkoittaa, että kun lapsen oikeuksia loukataan, hallituksen voi haastaa oikeuteen – ja sen voivat tehdä myös lapset itse.

Lisäksi 48 maata on allekirjoittanut myös yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan valitusoikeudesta. Tämä pöytäkirja antaa näiden 48 maan lapsille mahdollisuuden valittaa suoraan Yhdistyneille kansakunnille, mikäli loukkauksiin ei kyseisissä maissa pystytä tehokkaasti puuttumaan. Vaikka tämä menettely on sangen monimutkainen ja lapset tarvitsevat tarvittavien vaiheiden läpi käymisessä varmasti juristien apua, pöytäkirja on tärkeä oikeudellinen väline lapsen oikeuksien puolustamisessa.

Suomi on ratifoinut valinnaisen pöytäkirjan valitusoikeudesta. Lisätietoja lapsen oikeuksien tilanteesta Suomessa löydät **"OPIC:IN TYÖKALUPAKISTA"**.

Lista pöytäkirjan ratifioineista maista löytyy **"OPIC:IN VERKKOSIVUILTA"**.

" Riippumatta siitä, onko jokin maa ratifoinut tämän valinnaisen pöytäkirjan tai haluaako tai voiko henkilö ryhtyä oikeustoimiin maataan vastaan, lasten kuuluu tietää, että he voivat valittaa lapsen oikeuksien loukkauksista kenelle tahansa. Lapset voivat puhua asiasta koulun johtokunnalle, kotikaupunkinsa kaupunginjohtajalle, vanhemmilleen, järjestölle, jossa toimivat, tai kenelle tahansa muulle, joka voi joko olla vastuussa loukkauksista tai auttaa heitä saamaan yhteyden vastuussa oleviin."

VAIKUTTAMINEN

✦ Mitä on vaikuttamistyö? ✦

Edellä on puhuttu lapsen oikeuksista ja lasten osallistumisesta. Nyt paneudumme tarkemmin vaikuttamistyöhön. Mitä vaikuttamistyö on?

Vaikuttamistyö tarkoittaa kaikkea toimintaa, jonka tarkoituksena on vaikuttaa ihmisiin, joilla on valtaa tehdä päätöksiä: valtuutettuihin, eduskuntaan, hallitukseen, koulujen tai järjestöjen johtoon ja niin edelleen. Vaikuttamistyö lapsen oikeuksien puolesta voi olla esimerkiksi sitä, että pyytää lapsi- ja nuorisojärjestöille parempia määrärahoja, vaatii äänestysikärajan laskemista 16 ikävuoteen tai pyytää lisää tukea pakolaislapsille.

✦ Vaikuttamistyöhön kuuluu

- ✦ Asenteiden ja käyttäytymisen
- ✦ Ihmisten toimintatapojen muuttamista muuttamista ja tiedon lisäämistä
- ✦ Poliitiikan muuttamista tai kehittämistä sekä

Vaikuttamistyötä voi tehdä puhumalla suoraan päättäjille tai pyytämällä suuren yleisön tukea asialle. Lasten tekemä vaikuttamistyö on siis erillinen lasten osallistumisen muoto, jossa lapset eivät osallistu ohjelman suunnitteluun tai aloita omia projektejaan, vaan osallistuvat pyytämällä muita muuttamaan asioita.

Lapset aistivat yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuuksia herkästi. Kun he tuntevat oikeutensa, he myös huomaavat, milloin heidän omiaan tai muiden lasten lapsen oikeuksia ei kunnioiteta. Vaikuttamistyön kautta lapset voivat pyrkiä muuttamaan epäoikeudenmukaisia tilanteita ja toimintatapoja ja taistella sen puolesta, että lapsen oikeuksia puolustetaan aina ja kaikkialla.

✦ Vaikuttamisen polun suunnittelu ✦

Vaikuttamisen polku voi olla lapsille innostava ja voimaannuttava kokemus: tuntuu hienolta puolustaa asiaa, johon uskoo, kannustaa myös muita osallistumaan ja saada toiset vakuuttuneiksi omasta näkökannastaan. Polku voi kuitenkin olla mutkikas ja tuottaa pettymyksiäkin, jos toiveet ovat alussa olleet korkealla eivätkä asiat sujukaan odotetusti. Käsikirjan seuraavat luvut on suunniteltu niin, että voit ohjaajana tukea lapsia tällä matkalla. Vaikuttamistyössä tarvitaan paljon suunnittelua ja luovaa ajattelua. Toivon mukaan saat seuraavista luvuista apua tähän prosessiin, jolloin se on helpompi myös lapsille, joiden kanssa toimit.

Kaikki, mitä yllä on sanottu osallistumisesta, pätee myös vaikuttamistyöhön, ja lasten osallistumisen intensiteetti riippuu heidän tarpeistaan, kiinnostuksenkohteistaan ja valmiuksistaan. Vaikuttamisen polun pitäisi voimaannuttaa lapsia, ei kuormittaa. Ohjaajana tai toiminnan mahdollistajana sinun tehtäväsi on nostaa taakka lasten harteilta ja antaa heille mahdollisuus muokata polkua itselleen sopivaksi.

VAIKUTTAMISEN POLKU VOIDAAN JAKAA NELJÄÄN SUUREEN ASKELEESEEN:

1. Vision luominen: Mikä ei toimi? Mitä haluatte muuttaa? Mitä haluatte, että tapahtuu? Tässä vaiheessa lasten tulisi hankkia lisää tietoa aiheesta, johon he haluavat tarttua.

2. Suunnittelu: Kun lapsilla on visio, miettikää yhdessä, mitä vaiheita siihen pääseminen vaatii. Mitä pienempiä muutoksia he haluavat vaatia matkan varrella? Kenellä on valta muuttaa näitä asioita? Keihin on otettava yhteyttä?

3. Toiminta: Toimintaan kuuluu omien viestien ja taktiikan työstäminen. Mitä täytyy sanoa ja tehdä, jotta ihmiset saadaan vakuutettua? Viestien ja taktiikan myötä voitte rakentaa vaikuttamissuunnitelman.

4. Arviointi: Aina kannattaa käyttää hieman aikaa arviointiin. Mikä toimi hyvin ja mikä ei? Miten tästä jatketaan eteenpäin?

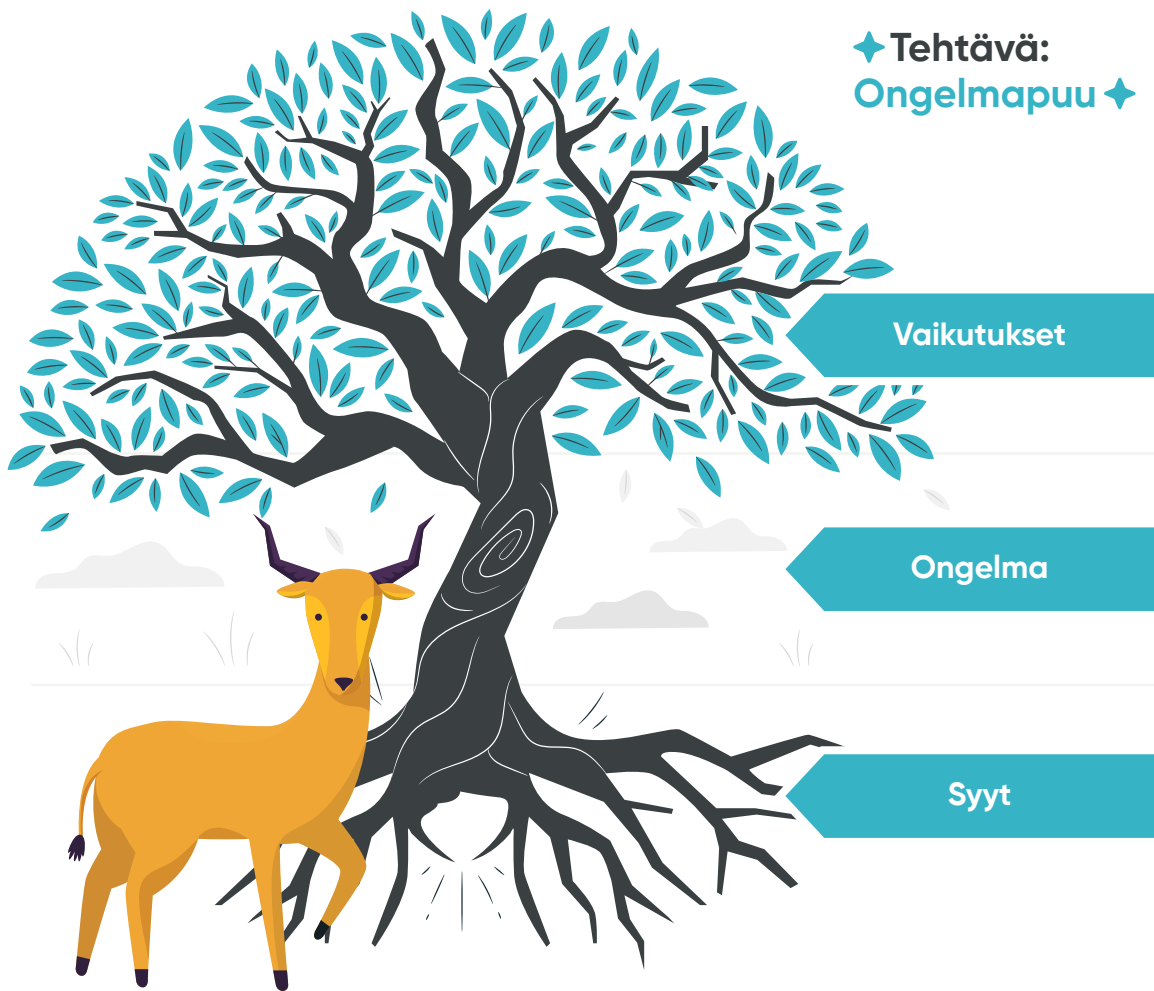
VISIO

Kun vaikuttamisen polulle ollaan lähdössä, lapsilla on jo jonkinlainen ajatus ongelmasta, johon he haluavat puuttua. Ongelman kuvaileminen konkreettisesti ja halutun ratkaisun määrittäminen voivat kuitenkin olla hankala paikka aloittaa.

Voitte aloittaa keskustelemalla ryhmässä tietyistä peruskysymyksistä:

- ✧ **Mikä on ongelma?** (Esimerkki: Nuorisotalo on auki vain kolmena päivänä viikossa.)
- ✧ **Miksi se on ongelma?** (Emme tiedä, missä viettää aikaa kavereiden kanssa niinä päivinä, jolloin se ei ole auki.)
- ✧ **Onko tämä se todellinen ongelma vai ehkä oire jostain toisesta ongelmasta?** (Tämä voi olla oire siitä, että kunnassa ei ole tarpeeksi nuorisotyöntekijöitä, jotta nuorisotalo voisi olla auki useammin.)
- ✧ **Mikä ongelman aiheuttaa?** Millaisia rakenteita ongelman aiheuttajan taustalla on? (Kunnan talousarviossa ei ole tarpeeksi rahaa nuorisotyöntekijöiden palkkaamiseen. Nuoriso ei ole talousarviossa painopisteenä.)
- ✧ **Keihin ongelma vaikuttaa?** (12–18-vuotiaisiin lapsiin.)
- ✧ **Mikä olisi heidän kannaltaan ihanteellinen tilanne?** (Nuorisotalo olisi avoinna joka päivä koulun päättymisestä seitsemään illalla ja perjantaisin pidempään.)

Nämä kysymykset voivat vaikuttaa yksinkertaisilta, mutta kannusta lapsia miettimään niitä tarkasti. Aina ei kannata tyytyä ensimmäiseen mieleen tulevaan vastaukseen. Meidät opetetaan näkemään monia asioita maailmassa tietyllä tavalla. Asioiden näkeminen uudella tavalla ja kriittisten, ongelman syihin pureutuvien kysymysten esittäminen vaativat rohkeutta.

♦ **Tehtävä:**
Ongelmapuu ♦

Vaikutukset

Ongelma

Syyt

Täydentäkää ongelmapuu, jotta saatte selkeän käsityksen ongelmasta. Tämän voi tehdä joko pienryhmissä tai yhdessä. Voit kopioida puun tästä, piirtää sen itse tai antaa lasten piirtää omat puunsa fläppitaululle.

Aloittakaa **puun rungosta**: tämä on **ongelma** tai asia, jonka muuttamiseen olette päättäneet vaikuttaa.

Puun juuret ovat syitä. Ongelman perimmäisten syiden löytäminen on ongelmanratkaisuprosessissa tärkeä vaihe. Se auttaa ymmärtämään, miksi ongelma on ylipäättään syntynyt, ja sitten keksimään oikeita keinoja siihen tarttumiseen.

Puun lehdet kuvaavat sitä, mitä ongelmasta seuraa. Koettakaa miettiä kerroksellisia vaikutuksia tai **vaikutusten vaikutuksia**, eli kun keksitte seurauksen, miettikää vielä, mitä sitten tapahtuu.

Ongelmapuu tulee täyteen kielteisiä asioita. Seuraavassa luvussa voitte suunnitella yhdessä ratkaisupuun, jossa nämä negatiiviset asiat käännetään positiivisiksi muutoksiksi.

✦ Tehtävä: Lapsen oikeuksien uutiset ✦

Pyydä lapsia suunnittelemaan Lapsen oikeuksien uutiset -nimisen sanomalehden etusivu (tai vaikka Instagram-tarina tai TikTok-video). Näin he voivat perehtyä tunnistettuihin ongelmiin syvällisemmin.

✦ Ryhmä voi jakautua pienryhmiin, joista jokainen suunnittelee:

- ✦ yhden otsikon, tekstin ja kuvan (tai TikTok-videon), joka kuvaa tämänhetkistä ongelmaa ja
- ✦ yhden otsikon, lyhyen tekstin ja kuvan (tai TikTok-videon), jossa kuvataan onnistumista ja sitä, miltä ihannetilanne vuoden kuluttua näyttää.

Kannusta lapsia tutkimaan ongelmaa ja lisäämään juttuun siihen liittyviä tilasto- ja muita tietoja.

Jos aikaa on käytettävissä enemmän, kaikki voivat myös tehdä kokonaisen etusivun, jossa on useita juttuja.

Kun pienryhmät ovat saaneet työnsä valmiiksi, ne esittelevät tuotoksensa toisilleen. Keskustelkaa, mitkä otsikot kuvaavat parhaiten sitä, mitä ryhmä haluaa saavuttaa.

✦ Tehtävä: Aikakone ✦

Kun lapset ovat tunnistaneet ongelman, voitte tehdä aikakoneen ja matkustaa sillä maailmaan, jossa heidän visionsa on toteutettu.

Tähän tehtävään tarvitaan kolme erillistä tilaa ja riittävästi valmistelu-aikaa.

1. Luo ongelmatila, joka kuvastaa nykyhetkeä. Tässä saa käyttää luovuutta. Voit rakentaa tilan joko yhdessä lasten kanssa tai valmistella ennen tapaamista. Jos aikaa on, suosittelemme tilan valmistelua etukäteen, jotta yllätys on ryhmälle suurempi ja mielikuvitus herää. Ongelmatilan tulisi olla synkkä, ja siellä tulisi olla kuvia ja esimerkiksi lehtileikkeitä, tilastoja tms. ongelmasta, johon lapset haluavat tarttua.

2. Luo ratkaisutila. Ratkaisutilan tulisi olla mukava ja valoisa tila, jossa on esimerkiksi tynyjä, iloista musiikkia ja jotain naposteltavaa. Laita seinille ja/tai lattialle suuria papereita ja kyniä. Otsikoi paperit "1 vuoden päästä", "3 vuoden päästä" ja "10 vuoden päästä" ja laita ne paikoilleen järjestykseen.

3. Varaa tarvittavat askartelumateriaalit, kuten pahvia, foliota, kimalletta, maalarinteippiä, maalia jne., jotta voitte rakentaa aikakoneen yhdessä. Voitte joko rakentaa koko ryhmälle yhden yhteisen aikakoneen tai jakautua pienryhmiin, jotka kukin matkaavat omalla aikakoneellaan.

4. Sitten on aikamatkailun aika. Pyydä koko ryhmä tulemaan aikakoneensa kanssa ongelmatilaan. Kerro ryhmälle ongelmasta omin sanoin ja anna lapsille aikaa kierrellä tilassa, jos laitoit seinille luettavaa. Viiden minuutin kuluttua pyydä lapsia kokoontumaan taas aikakoneidensa luo. Voit laittaa jännittävää musiikkia soimaan ja aloita sitten lähtölaskenta 20:stä. Kun lähtölaskenta on suoritettu, juoskaa yhdessä ratkaisutilaan.

5. Laita iloinen musiikki soimaan ja pyydä lapsia istumaan. Kerro heille, että olette nyt tulevaisuudessa; lapset voivat itse päättää, matkustivatko he vuoden, kolmen vai kymmenen päähän. Sitten lapset menevät valintansa mukaan oikean paperin ääreen ja alkavat piirtää tai kirjoittaa, millaisena näkevät tulevaisuuden sen asian osalta, johon haluavat muutosta. Lapset voivat halutessaan myös matkustaa tulevaisuuden eri ajankohtien välillä ja

osallistua kahden muunkin tulevaisuuskuvan luomiseen. Tämän on tarkoitus olla rento hetki, jossa lapset voivat istuskella, syödä jotain ja jutella samalla, kun pohtivat uusia ideoita kuvaansa lisättäväksi.

6. Puolen tunnin kuluttua pyydä lapsia tuomaan kuvansa aikakoneelle. Aloita taas lähtölaskenta, jotta pääsette matkustamaan nykyhetkeen.

7. Istukaa ringissä ja katselkaa kuvia yhdessä. Keskustelkaa:

- ✧ Ovatko lapset tyytyväisiä siihen, mitä he tulevaisuudessa näkivät?
- ✧ Onko kuvat mahdollista saavuttaa? Mikä asia on kaikkein vaikein saavuttaa?
- ✧ Mikä kuvissa on lapsille kaikkein tärkeintä?

VINKKEJÄ OHJAAJALLE:

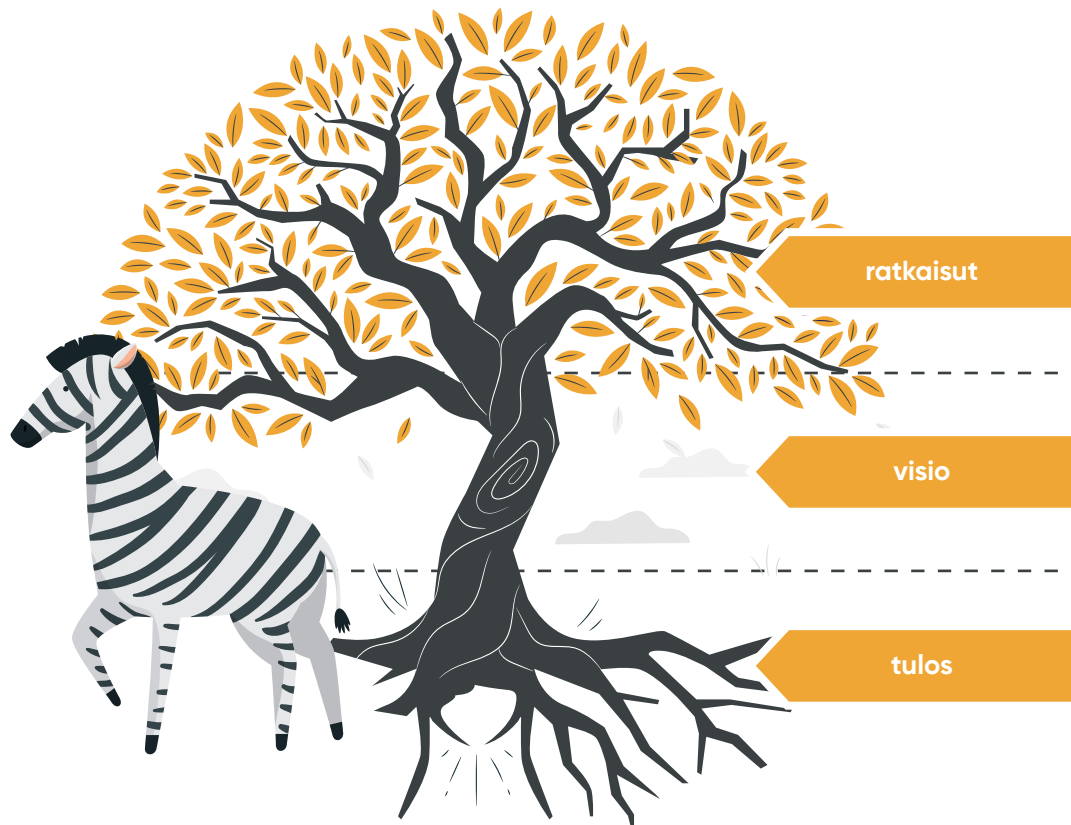
Varmista, että lapset ymmärtävät, että heidän visiotaan ei välttämättä ole helppo saavuttaa lähitulevaisuudessa. On tärkeää, että lapsilla on visio maailmasta, jossa he haluavat elää. Älä kuitenkaan uskottele, että suurien muutosten aikaansaaminen olisi helppoa. Seuraavassa luvussa mietitään pieniä askeleita, joiden avulla päästään lähemmäs lasten visiota.

Pohdi, millainen olisi omalle ryhmällesi sopiva suunnitteluun ja toimintaan varatun ajan suhde. Suunnittelu on merkityksellisessä vaikutustyössä sangen tärkeää, eikä tätä vaihetta pidä ohittaa. Joskus vaikuttamisprojekteissa kuitenkin käytetään suunnitteluun niin paljon aikaa, että kun on toiminnan aika, ryhmän mielenkiinto on jo saattanut lopahtaa tai tilanne muuttua.

SUUNNITELMA

✦ Tehtävä: Ratkaisupuu ✦

Edellisessä luvussa tehtiin ongelmapuu. Nyt siirrytään positiivisempaan ratkaisupuuhun.

Aloittakaa puun **rungosta** ja kirjoittakaa siihen **visionne**.

Puun **juurista** tulee **ratkaisuja**. Ne ovat toimia, joita ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan ja jotka auttavat vision saavuttamisessa. Tarkastelkaa ongelmapuutanne: voiko syitä kääntää myönteisiksi väittämiksi? Esimerkiksi syy "Nuoriso ei ole talousarviossa painopisteenä" voidaan kääntää ratkaisuksi "Näytetään kaupunginvaltuutetuille, miksi nuoret ovat kaupungille tärkeitä" ja "Valtuutetut nostavat nuoret talousarviossa painopisteeksi nuorten onnistuneen kampanjan ansiosta."

Puun **lehdet** ovat **tuloksia**. Yrittäkää pohtia ongelman ratkaisemisen pitkän aikavälin vaikutuksia. Esimerkissämme yksi vaikutus voisi olla: "Nuoret tuntevat voimaantuneensa, kun ovat järjestäneet omaa toimintaa nuorisotalon pidempien aukioloaikojen puitteissa".

✦ **Tavoitteiden määrittäminen**

Nyt kun lapset tietävät ongelman, johon haluavat tarttua, sekä suuren visionsa ja mahdollisia ratkaisuja, on tärkeää määritellä, mitä pienempiä askeleita on saavutettava matkalla kohti visiota. Nämä ovat tavoitteita. Tavoitteet perustuvat ratkaisuihin, joita kirjasitte puun juuriin.

Hyvät tavoitteet ovat SMART-muistisäännön mukaisia:

✦ **Saavutuksiin tähtääviä:** Auttaako tavoite vision saavuttamisessa? Miten?

✦ **Mitattavia:** Miten edistystä voi seurata?

✦ **Aikaan sidottuja:** Mikä on tavoitteen määräaika?

✦ **Realistisia:** Onko tavoite mahdollinen? Olkaa realistisia.

✦ **Tarkkoja:** Olkaa täsmällisiä: kenen pitää tehdä ja mitä?

Ei kannata asettaa epämääräisiä tavoitteita, joiden saavuttamisaikataulusta ei ole mitään käsitystä. Lapset lannistuvat, jos heille jää epäselväksi, ovatko he saavuttaneet jotain. Myös tuleva suunnittelu vaikeutuu, jos ei tiedä tarkkaan, mitä haluaa saavuttaa.

Koettakaa olla realistisia, mutta korkealle tähtäämistä ei kannata arastella. Jokin tavoitteenne voi jäädä täyttymättä, mutta se saattaa synnyttää ihmisten keskuudessa aiheesta keskustelua, mikä taas voi pitkällä aikavälillä johtaa onnistumiseen.

✦ **Esimerkki:**

✦ **Visio:** Kaikilla asuinalueeni lapsilla on turvallinen tila leikkimiselle.

✦ **Ratkaisu:** Luodaan asuinalueelleni enemmän autottomia alueita.

✦ **Tavoite:** Yksi parkkipaikka muutetaan leikkipuistoksi seuraavan vuoden kuluessa.

✦ Kohderyhmän määritteleminen

Vaikuttamistyönne päämäärän tulisi koskettaa monia eri ihmisiä ja ihmisryhmiä eri tavoin. Näitä ihmisiä ja ryhmiä kutsutaan sidosryhmiksi. Sidosryhmiin voi kuulua esimerkiksi henkilöitä, joiden mielipiteitä tai päätöksiä haluatte muuttaa, henkilöitä, jotka ovat kanssanne samaa mieltä ja jotka voivat tukea työtänne, sekä henkilöitä, joihin ajamanne muutokset vaikuttavat.

Ennen viesteistä ja taktiikasta päättämistä on tiedettävä tarkkaan, keitä nämä henkilöt tai ryhmät ovat ja miten he liittyvät ongelmaan ja ratkaisuun, jotka ryhmänne on tunnistanut.

✦ Tehtävä: Miellekartta ✦

Pyydä lapsia miettimään erilaisia ihmisiä, joihin ongelma ja ratkaisu vaikuttavat. Voit antaa heille kortteja tai tarralappuja, pyytää kirjoittamaan yhden henkilön tai ryhmän nimen yhdelle lapulle ja näyttämään lappunsa sitten yhteisesti. Toinen vaihtoehto on, että lapset sanovat nimiä tai ryhmiä ääneen ja ohjaaja kirjaa ne lapuille ja kiinnittää seinälle sattumanvaraiseen järjestykseen.

Pyydä lapsia sitten järjestämään laput yhdessä. Mitkä ryhmät tai henkilöt liittyvät asiaan samanlaisista syistä?

✦ Keskustelkaa ryhmän kanssa:

- ✦ Keitä he ovat? Ovatko he päättäjiä tai mielipidevaikuttajia?
- ✦ Ovatko he asian puolesta vai sitä vastaan?
- ✦ Kuka voi auttaa olemaan heihin yhteydessä? Keitä he kuuntelevat?
- ✦ Mistä muusta he ovat kiinnostuneita?
- ✦ Mitä haluatte heidän tekevän?
- ✦ Miten saatte heidät tekemään niin?

Seuraava askel on sidosryhmien analysoiminen. Hyvä työkalu tähän on seuraavanlainen sidosryhmäanalyysi:

**Suuri vaikutusvalta ja pieni kiinnostus
(pieni vaikutus heihin itseensä): Pitäkää
heidät tyytyväisinä.**

Olkaa näihin ihmisiin yhteydessä ja koettakaa löytää keinoja saada heidän huomionsa, jotta heistä kehittyisi avainpelaajia. Muistakaa kuitenkin, että se ei ehkä ole helppoa.

Tähän ryhmään voi kuulua esimerkiksi kaupungissa toimivia vaikutusvaltaisia yrittäjiä, joilla on paljon valtaa paikallisten päättäjien keskuudessa.

**Suuri vaikutusvalta ja suuri kiinnostus
(suuri vaikutus heihin itseensä): Tärkein
kohderyhmä/avainhenkilöt**

Olkaa tämän joukon ihmisiin tiiviisti yhteydessä ja osallistakaa heidät hankkeisiin ja päätöksiin. Keskittykää näihin ihmisiin. He ovat tärkein kohderyhmänne.

Tähän ryhmään voi kuulua kaupunginvaltuutettuja, jotka päättävät kaupungin talousarviosta, joka vaikuttaa paikallisen nuorisotalon tilanteeseen.

**Pieni vaikutusvalta ja pieni kiinnostus:
Pienen painoarvon kohderyhmä**

Muistakaa nämä ihmiset, mikäli heihin vaikuttaminen on tulevaisuudessa helpompaa tai jos heidän vaikutusvaltansa kasvaa. Älkää keskittykö heihin nyt.

Tässä ryhmässä voi olla esimerkiksi lasten ja nuorten vanhempia.

**Pieni vaikutusvalta ja suuri kiinnostus:
Pitäkää heidät tietoisina.**

Tämän ryhmän ihmiset voivat auttaa teitä saavuttamaan tavoitteenne tai antaa kampanjallenne tärkeää tietoa. He voivat puhua puolestanne.

Tässä ryhmässä on muita nuorisjärjestöjä ja yleensäkin kaupunkinne lapsia ja nuoria, jotka ovat puolellanne ja voivat vaikuttaa asioihin kanssanne.

VINKKEJÄ OHJAAJALLE:

Kokemattomat vaikuttajaryhmät keskittyvät usein kohderyhmiin, joiden kiinnostuksen taso on korkea, mutta joilla ei ole paljon vaikutusvaltaa. Asiasta puhutaan siihen jo uskoville, koska se on helppoa. Hankkeella on toki tärkeää olla tukijoita, mutta kannattaa keskittyä niihin, joilla olette tunnistaneet olevan paljon vaikutusvaltaa. He nimittäin voivat saada muutoksen aikaiseksi.

Muistakaa, että kaikkia ei voi tavoittaa. Täytyy valita pari kolme kohderyhmää, joihin ajattelette voivanne vaikuttaa ja joihin vaikuttamisella ajattelette olevan merkitystä.

TOIMINTA

Nyt kun ryhmänne tietää ongelman, johon se haluaa tarttua, ratkaisun, johon se haluaa päästä, ja henkilöt, joihin toiminta täytyy kohdistaa, se voi keskittyä kaikkein kiinnostavimpaan vaiheeseen: omien viestiensä muotoilemiseen, konkreettisista toimista päättämiseen ja tietenkin niiden toteuttamiseen!

Viesti tai viestit ovat vaikuttamiskampanjan moottori. Niiden on oltava niin vakuuttavia, että päättäjät todella tekevät sellaisia päätöksiä, joita haluatte nähdä. Eri yleisöille, jotka olette tunnistaneet, voi olla erilaisia viestejä: esimerkiksi poliitikolle puhutaan eri tavalla kuin toisille lapsille.

✦ Tehtävä: Onnistuneiden viestien ideointi ✦

Pyydä lapsia miettimään kampanjaviestejä, joita he ovat nähneet uutisissa, sosiaalisessa mediassa tai koulussa. Pyydä heitä kertomaan, mitkä niistä ovat toimineet hyvin ja mitkä ovat olleet vakuuttavia. Ovatko jotkin niistä oikeasti muuttaneet heidän mielipidettään jostain asiasta? Voitte joko heitellä ideoita yhdessä, tai voit pyytää lapsia keräämään kuvia näistä viesteistä netistä ja tekemään kollaaseja niistä, joista he ovat pitäneet eniten. Esimerkkeinä voi mainita vaikkapa Black Lives Matter -liikkeen tai #metoo -kampanjan. Viestit voivat olla lyhyitä iskulauseita tai kokonaisia virkkeitä.

Kun esimerkkejä on koossa muutamia, keskustelkaa seuraavista kysymyksistä:

✦ Miksi pidätte näistä viesteistä?

✦ Mikä tekee niistä onnistuneita?

✦ Keille ne on kohdennettu?

✦ Tehtävä: Kädet, sydän ja pää ✦

Viestien pitäisi vedota ihmisten käsiin, sydämeen ja päähän, eli niiden pitäisi saada ihmiset toimimaan, tuntemaan ja ajattelemaan.

Valmistele kolme suurta fläppitaulua, joista yhdessä on käsien kuva, toisessa sydämen ja kolmannessa pään. Pyydä lapsia kirjoittamaan tauluihin yhdessä:

- ✦ **Pää:** Mitä haluatte ihmisten tietävän?
- ✦ **Kädet:** Mitä haluatte ihmisten tekevän?
- ✦ **Sydän:** Mitä haluatte ihmisten tuntevan?

✦ Tehtävä: Rakennetaan viesti ✦

Yllä kuvatun pohjalta on aika rakentaa viestinne eri kohderyhmille. Edetkää yksi kohderyhmä kerrallaan.

Interaktiivinen toimintatapa on pyytää lapsia kirjoittamaan viestinsä pareittain. Kun kukin pari on kirjoittanut jotain, kaksi paria pohtii viestejään yhdessä ja joko valitsee niistä jommankumman tai muodostaa uuden viestin, joka yhdistää ensimmäisten viestien parhaat puolet. Sitten jokainen neljän ryhmä menee yhteen toisen neljän ryhmän kanssa. Taas jaetaan ajatukset ja muodostetaan koko ryhmän yhteinen viesti. Tätä jatketaan, kunnes koko ryhmä on taas yhdessä.

Sitten prosessi toistetaan seuraavan kohderyhmän kanssa.

Toinen tapa on muodostaa yksi pienryhmä kullekin kohderyhmälle. Kun kaikki pienryhmät ovat muotoilleet viestinsä, ne kertovat ne muille ja saavat palautetta.

VINKKEJÄ OHJAAJALLE:

Muista päämäärää. Pidä aina mielessä, mitä lapset haluavat ihmisten tekevän.

Mieti, miksi aihe on tärkeä.

Pyydä palautetta. Juttele sellaisten ihmisten kanssa, jotka eivät ole mitenkään mukana kampanjassa: vanhempien, sisarusten jne. Kysy, miten he ymmärtävät viestin, millaisia tunteita se heissä herättää ja miten – jos mitenkään – se saa heidät toimimaan.

Euroopan nuorisofoorumin englanninkielinen [ADVOCACY HANDBOOK](#)-opas kertoo seuraavat hyvät keinot onnistuneen viestin muotoilemiseen:

1. Tiukat faktat

Esimerkiksi kehitysyhteistyöjärjestö Oxfam on tiukkojen faktojen kanssa aika hyvä. Jotta faktat toimivat, niiden on osuttava erityisesti tunteisiin. Kenties yksi parhaista esimerkeistä on tämä: "Kahdeksan miestä omistaa yhtä paljon kuin puolet ihmiskunnasta." Tämä viestin toimivuus ei riipu siitä, onko luku kahdeksan, kymmenen vai 42. Kukaan ei muista tarkkoja numeroita, eivätkä ne ole jutun juu. Ihmiset muistavat järkytyksen ja vihan, jonka eriarvoisuuden mittakaava heissä aiheuttaa.

2. Tarinat

Tarinat ovat vaikuttava keino muuttaa mielipiteitä. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että muistamme asioita tarinoiden kautta. Mieti, kuinka usein kerrot kotona tarinoita verrattuna siihen, kuinka usein kerrot faktoja. "Yhdysvalloissa naispuolisten siipikarjatyöntekijöiden työlöt ovat karmeat: naisten on pidettävä vaippoja, koska heillä ei ole oikeutta vessataukoihin."

3. Ilmaukset

Perintöveron sijaan kuolemavero. Ulkomaanapu vai elintärkeä apu? Finanssitransaktiovero vai Robin Hood -vero? Rikkaat vai varakkaat? Sanoilla on merkitystä.

4. Yksinkertaiset, itsestäänselviltä vaikuttavat perustelut

"Maahanmuutto on karannut hallinnasta. Maamme ei kestä tätä." On väärin, että miljardöörien veroprosentti on matalampi kuin heidän sihteeriensä.

5. Huumori

Huumori on oiva keino heikentää vastustajia ja muuttaa yleistä käsitystä. Asioiden järjettömyydelle nauraminen luo yhteyden tunteisiin.

6. Kuvat

Karina, yhdysvaltalainen siipikarjatyöntekijä, ei voi pitää lapsiaan sylissä, koska pitkään jatkunut toistuvia liikkeitä sisältävä työ on aiheuttanut hänelle pysyvän vamman.

(Lähde: European Youth Forum Advocacy Handbook, 2022)

VALITKAA TAKTIIKKA

Aiemmissa vaiheissa ryhmä on päättänyt, mitä se haluaa muuttaa, ketkä voivat auttaa muutoksen aikaansaamisessa ja mikä on näille ihmisille kohdistettava viesti. Nyt on päätettävä, miten heidät tavoitetaan ja miten viesti heille välitetään.

Kun valitsette taktiikkaanne, pitäkää mielessä seuraavat kysymykset:

- ✧ Mikä olisi kohderyhmänne mielestä kiinnostavaa ja innostavaa? Millä esitysmuodolla saatte kohderyhmänne huomion?
- ✧ Onko teillä taidot ja resurssit, joita jokin tietty taktiikka vaatii?

- ✧ Onko joku kokeillut tätä aiemmin? Toimiko se?
- ✧ Millainen tekeminen olisi ryhmänne mielestä kivaa?

Vaikka ryhmä tykkäisi sosiaalisen median kampanjan tekemisestä, ei sellaista kannata toteuttaa, jos kohderyhmänne ei ole sosiaalisessa mediassa. Ei myöskään kannata yrittää järjestää henkilökohtaista tapaamista korkean tason poliitikon kanssa, jos sellainen ei ryhmän mielestä olisi kivaa tai jos ryhmällä ei ole valmiuksia sellaisen järjestämiseen.

✧ Tehtävä: Vaikuttamistoimien valitseminen ✧

Keskustelkaa lasten kanssa siitä, millaisia vaikuttamistoimia he tietävät. Ideoikaa yhdessä ja kirjatkaa kaikki ajatukset taululle. Näitä voivat olla esimerkiksi

- ✧ julkisen mielenilmauksen järjestäminen
- ✧ poliitikkojen tapaaminen henkilökohtaisesti (vierailu poliitikon luona tai poliitikon kutsuminen ryhmän luo)
- ✧ lehtijuttujen kirjoittaminen, toimittajien kanssa keskusteleminen
- ✧ sosiaalisen median kampanjan järjestäminen
- ✧ adressin perustaminen (verkossa)
- ✧ näkemysten jakaminen muiden järjestämissä tilaisuuksissa
- ✧ oman tilaisuuden järjestäminen
- ✧ informaatiopisteen perustaminen julkiselle paikalle

Ryhmitelkää sitten toimintatavat kolmeen kehään. Kehien päällekkäin olevaan kohtaan asettuvat toimintamuodot ovat niitä, joita voitte harkita toteuttavanne.

- ✧ Mikä saavuttaa kohderyhmämme? ✧ Mitä pystymme tekemään?
- ✧ Mitä tykkäämme tehdä?

◆ Tehtävä: Riskianalyysi ◆

Mieli tekisi ehkä jo hypätä suoraan toimintaan, mutta ensin kannattaa tehdä riskianalyysi, jotta ryhmänne on hyvin valmistautunut tulevaan.

Mahdollisia riskejä voivat olla esimerkiksi, että ette saa yhteyttä haluamiinne ihmisiin, että muutoksen aikaansaaminen kestää liian kauan tai jopa se, että mukana olevat lapset joutuvat vaaraan, koska kampanjanne aihe on riskialtis ja jotkut saattavat haluta estää toimintanne.

Täyttäkää alla oleva taulukko ryhmän kanssa:

*Riskit ja haasteet	*Luokitus (matala, keskitaso, korkea)	*Miten voimme pienentää riskiä tai ratkaista haasteen?

✦ Lopullinen vaikuttamissuunnitelma ✦

Nyt on aika suunnitella toiminta askel askeleelta ja sitten toteuttaa askeleet.

Voitte tehdä tällaiseen taulukkoon yhteenvedon kaikesta, mitä jo tiedätte ja mitä aiotte tehdä.

✦ Mikä on ongelma? Minkä täytyy muuttua?	
✦ Visio	
✦ Tavoite	
✦ Kohderyhmä	
✦ Viesti	
✦ Taktiikka	✦ Tehtävä ✦ Kuka tekee ✦ Mihin mennessä
✦ Mitkä ovat riskit ja haasteet?	
✦ Miten voitamme ne?	
✦ Miltä onnistuminen näyttää?	
✦ Ensimmäisen arvioinnin päivämäärä	

ARVIOINTI

Kun palataan tavoitteiden määrittelyyn, muistetaan, että niiden piti SMART-muistisäännön mukaan olla saavutuksiin tähtääviä, mitattavia, aikaan sidottuja, realistisia ja tarkkoja. Näiden piirteiden ansiosta on mahdollista arvioida, miten hyvin tavoitteet on saavutettu.

Jo vaikuttamisstrategiaa suunnitellessa pitäisi sopia päivämäärä, jolloin edistystä arvioidaan ensimmäisen kerran. Ajankohta voi olla esimerkiksi kuukauden tai puolen vuoden kuluttua riippuen siitä, millaista toiminta on. Kampanjan ei anneta vain soljua omia aikojaan, vaan arvioinnissa katsotaan, miten se on edistynyt. Samalla voidaan muokata kampanjaa, jos se vielä jatkuu, tai päättää, mitä seuraavaksi tehdään.

✦ Tehtävä: Tavoitemittari ✦

Tee lattiaan maalarinteipistä mittari ja laita sen päihin merkinnät "saavutettu täysin" ja "ei saavutettu lainkaan".

Pyydä ryhmä seisomaan ympärillesi ja lue strategianne ensimmäinen tavoite ääneen. Voit myös laittaa tavoitteen esille seinälle. Pyydä sitten ryhmäläisiä asettumaan siihen kohtaan mittaria, jonka verran kokevat tavoitteen toteutuneen.

Kun kaikki ovat löytäneet paikkansa, pyydä joitakuita kertomaan mielipiteensä.

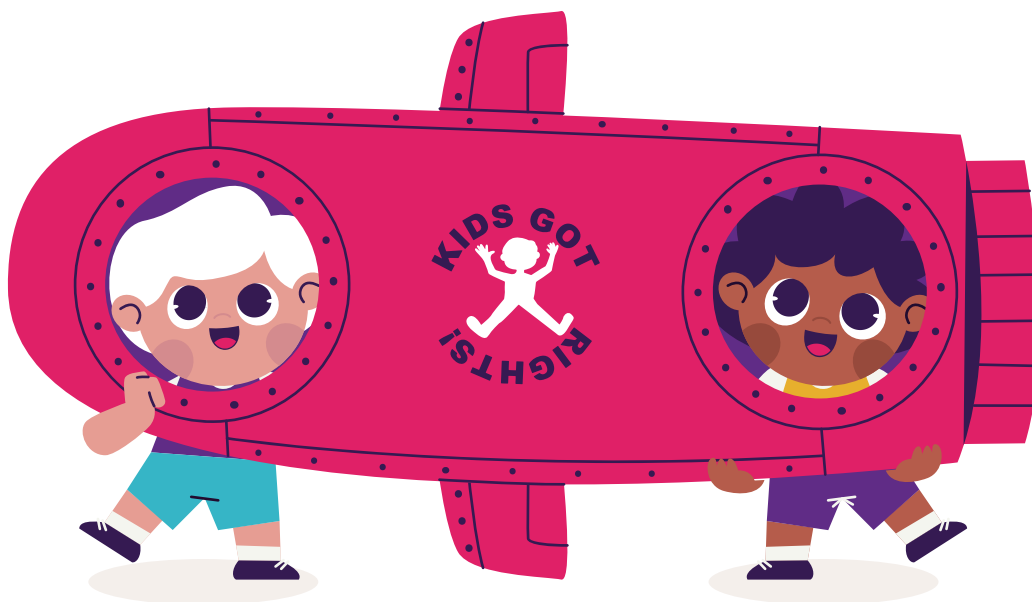

✦ Tehtävä: Pikatreffit ✦

Soita musiikkia ja pyydä lapsia tanssimaan tai kävelemään ympäri huonetta. Minuutin kuluttua pysäytä musiikki ja sano jokin numero. Lasten tehtävä on kerääntyä ryhmiin, joissa on tuon numeron verran jäseniä. Kysy sitten ryhmiltä jokin alla olevista kysymyksistä. 2–3 minuutin kuluttua laita musiikki taas soimaan minuutiksi ennen uusien ryhmien muodostamista.

✦ Kysymykset:

- ✦ Mistä pidit vaikuttamiskampanjassa eniten?
- ✦ Mikä ei mielestäsi mennyt hyvin?
- ✦ Missä voimme parantaa seuraavalla kerralla?
- ✦ Voitko kuvailla yhdellä virkkeellä, mitä saavutimme?
- ✦ Mitä opit kampanjasta itse?
- ✦ Mitä arvelet, että muut oppivat meiltä?
- ✦ Mitä meidän pitäisi tehdä seuraavaksi?

LÄHTEET

Lista julkaisuista, jotka ovat auttaneet tämän **KÄSIKIRJAN** luomisessa:

♦ Children's Rights Education Toolkit

IFM-SEI, Kallio, N. (2022). Toolkit for Children's Rights Education

♦ Child Participation Handbook

IFM-SEI, Sudbrock, C., Marsh, F. & Diez Villagrasa, E. (Eds.). (2015). Child Participation Handbook: Partnerships for participation

♦ The Convention on the Rights of the Child

UNICEF . The Convention on the Rights of the Child: The child-friendly version

♦ Ladder of Children's Participation

Ladder of Children's Participation [online]

♦ Advocacy Handbook

Dupouey, V. & Pool of Experts of the European Youth Forum (2022). European Youth Forum Advocacy Handbook

♦ OPIC Ratification Status

Child Rights Connect. Ratification Status of Optional Protocol on a Communications Procedure (OPIC)

♦ Rainbow resources

IFM-SEI, Hailsworth, A., Lehner, A. & Sudbrock, C. (Eds.). (2014). Rainbow resources: Compasito Companion on Sexuality and Gender. (2nd ed.)

♦ Ratification Toolkit (OPIC resources)

Child Rights Connect (2020). Ratification Toolkit: Optional Protocol to the CRC on a Communications Procedure (OPIC)

Tämä käsikirja on rahoitettu Euroopan unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelmasta (2014-2020). Käsikirja edustaa vain kirjoittajan näkemyksiä, ja sisällöstä vastaa yksinomaan kirjoittaja. Euroopan komissio ei ole vastuussa oppaan sisältämien tietojen käytöstä.